

ARBETSBESKRIVNING FÖR SKÖTSEL- ÅTGÄRDER I NATUROMRÅDEN

blad N1 sid 1/6
2013-10-01

SYFTE

Park- och naturförvaltningens naturområden ska främst användas för rekreation, bevarande och utveckling av den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena. Genom ett naturligt växt- och djurliv vill vi kombinera dessa mål och erbjuda rika upplevelser av natur och kultur. För att förverkliga dessa mål har ett Naturvårdsprogram antagits för Park- och naturförvaltningen. Arbeten i våra områden ska uppfylla målen i park- och naturförvaltningens Naturvårdsprogram och utföras enligt följande arbetsbeskrivning.

Innehållsförteckning:

- 1 **ALLMÄNT**
 - 1:1 Arbetets planering

- 2 **BESKRIVNING AV ARBETSUPPGIFTER**
 - 2:1 Röjning
 - 2:2 Gallring
 - 2:3 Stamkvistning
 - 2:4 Trädfällning
 - 2:5 Eldning
 - 2:6 Slätter
 - 2:7 Skötsel av kulturlämningar
 - 2:8 Anläggande av gång-och ridvägar
 - 2:9 Skyltning av vägar

- 3 **ÅTERKOMMANDE ARBETSUPPGIFTER**
 - 3:1 Badplatser
 - 3:2 Kontroll och upprustning av anläggningar
 - 3:3 Underhåll av vägar m.m
 - 3:4 Städning
 - 3:5 Skrotbilar

ARBETSBESKRIVNING FÖR SKÖTSEL- ÅTGÄRDER I NATUROMRÅDEN

blad N1 sid 2/6
2013-10-01

1 ALLMÄNT

Arbeten utförs på mark som förvaltas av Park- och naturförvaltningen. Alla åtgärder ska leda till att målen i **Park- och naturförvaltningens Naturvårdsprogram (2005)** uppnås. Arbetsuppgifter framgår av karta samt beskrivna skötselåtgärder eller anvisas direkt på plats. Varje område har en målsättning som grundas på naturliga förutsättningar för växt- och djurliv, områdets historia samt de aktiviteter som pågår.

1:1 Arbetets planering

Arbetsuppgifterna planeras av naturvårdshandläggarna och diskuteras på driftmöten ca 1 ggr/månad. På mötena sker även en utvärdering av pågående och avklarade arbeten. En genomgång av arbetet sker på plats med den ansvarige arbetsledaren. Arbetet ska störa allmänheten samt växt- och djurliv så lite som möjligt. Arbetet besiktigas och eventuella brister rättas till.

Akuta ärenden och mindre arbeten tillkommer och utförs ofta direkt efter anvisningar per telefon eller e-post.

2 BESKRIVNING AV ARBETSUPPGIFTER

2:1 Røjning

Med røjning avses en utglesning av unga trädbestånd med en mindre stamdiameter än 10 cm i brösthöjd. Kapning görs så nära marken som möjligt. En stor del av røjningsmaterialet läggs i högar inom området för att ingå i det naturliga kretsloppet och förmultna på plats. Om materialet inte kan lämnas på plats ska det flisas, i container eller transporteras till en uppsamlingsplats för flisning. I sällsynta fall kan material eldas på lämplig plats inom området.

Buskar som slån, nypon, hassel, brakved, rönn, olvon, hägg, kaprifol, en och sälg ska i regel sparas. Buskar med blommor, bär och nötter är mycket viktiga som mat och skydd för däggdjur, fåglar, insekter m.fl. När røjning av buskar är nödvändig bör grupper eller buketter lämnas kvar.

2:2 Gallring

Med gallring avses en utglesning av trädbestånd med större stamdiameter än 10 cm i brösthöjd. Gallringen utförs beroende på träslag, tillväxt, växtplats m.m. Generellt sparas i första hand grova träd och ädellövträd, samt bo- och hålträd. De utgallrade träden lämnas i första hand kvar i området för att brytas ner på plats och ingå i det naturliga kretsloppet.

ARBETSBESKRIVNING FÖR SKÖTSEL- ÅTGÄRDER I NATUROMRÅDEN

blad N1 sid 3/6
2013-10-01

2:3 Stamkvistning

Uppstamning av träd ska som regel inte ske i naturområden. Stamkvistning och beskärning av grenar får utföras sparsamt på träd vid vägar, bebyggelse etc. Buskar och träd som hänger ut över vägar, motionsspår, kring belysning m.m. skärs tillbaka. För gator ska den fria höjden vara 4,6 meter och för gångvägar 2,5 meter.

2:4 Allmänt om trädfällning

Med trädfällning avses nedtagning av träd med större diameter än 10 cm i brösthöjd. I första hand skapas högstubbar. Om träden sågas manuellt är det högst tillåtet att såga i brösthöjd. Ju högre stubbe som lämnas, desto fler livsmiljöer skapas för olika vedinsekter, svampar m.m. Vid fällning ska så små skador som möjligt uppkomma på omgivningen. Helst lämnas hela träden kvar liggande på marken för att brytas ned på platsen. Träden ska ligga säkert och utan att försvåra framkomligheten. Stammarna kan även läggas ihop i högar för att naturligt förmultna på plats. *Se faktablad om glänta*

Vindfällda träd ska ligga kvar på plats i så stor utsträckning som möjligt. Låt så mycket som möjligt av trädet bli kvar i skogen om det är nödvändigt att kapa trädet t.ex. när det ligger över en gångväg. Om ett vindfällt träd kapas ska rotvältan läggas tillbaka. Är trädet avbrutet eller knäckt ska den del som hänger sågas av och läggas ned. Gran och tall får inte lämnas kvar i samma utsträckning som lövträd på grund av risken för angrepp av mörghjortar och granbarkborrar på kvarvarande skog. Enligt skogsvårdslagen får 5m³, ca 10 st grova träd, lämnas per hektar. Om en större mängd önskas lämnas kvar ska ansökan om dispens ske till Skogsstyrelsen. Gran kan ligga kvar i större mängd om den delvis avbarkas. *Se faktablad om vindfällad skog och hantering av vindfällda träd.*

Boträd, döda träd och högstubbar får inte tas ner förutom i de fall det handlar om riskträd. Med **riskträd** avses träd som är i dålig kondition och kan tänkas falla över plats, väg, lekplats, luftledning, byggnad eller på annan plats där människor ofta vistas. *Se faktablad om högstubbar och döda träd.*

Gagnvirke (ris, flis, massaved eller timmer) kan försälas om det är lämpligt och sådan mängd erhålls att det blir lönsamt. Utkörning görs på tjälad eller torr mark med så små och lätta maskiner som möjligt för att inte skapa markskador. Uttaget kan ske med ex häst och timmerkärra om det finns möjlighet. *Se rapport Grova träd – Råd och riktlinjer för hantering av grova träd och almved i Göteborgs kommun*

2:5 Eldning

Eldning ska bara förekomma där lämnande av ris eller uttag för flisning inte är möjlig. Eldning utförs enligt Miljöförvaltningens och Räddningstjänstens bestämmelser och anvisningar. Räddningstjänst ska alltid informeras innan eldning påbörjas. Röken från elden får inte ligga mot bebyggelse och avståndet från elden till närmaste bebyggelse ska vara större än 200 m. Eldningsplatsen får inte lämnas utan tillsyn förrän elden har släckts ordentligt. Efter avslutad eldning sprids askan ut i terrängen och platsen återställs.

ARBETSBESKRIVNING FÖR SKÖTSEL- ÅTGÄRDER I NATUROMRÅDEN

blad N1 sid 4/6
2013-10-01

2:6 Slätter

Slätter utförs på **ängsmark** för att gynna ängsväxter och hålla landskapet öppet. När det gäller värdefull ängsflora ska skärande eller klippande redskap användas så långt det är möjligt. Slåttern bör ske i slutet av juli - början av augusti och det är viktigt att det slagna materialet samlas ihop, för att magra ut marken, och läggs på lämplig plats i området om det inte går att använda till hö. Vissa utvalda objekt slås två gånger per säsong inklusive upptag. *Se faktablad om slätterängar*

Slätter utförs också på **vägrenar** för att öka framkomligheten på stigar och vägar. Alla gång- och ridvägar slås minst 1 ggr/år. Vägkant utan dike slås av ca 60 cm brett (kan variera med förhållandena på platsen). Vägkant med dike slås från vägkanten till samma höjd i dikets bakkant. Valet av maskiner ska medföra att arbetet blir så rationellt och miljövänligt som möjligt. Helst ska materialet tas bort för att få en så värdefull flora som möjligt.

2:7 Skötsel av kulturlämningar

Generellt röjs kulturlämningar från vegetation så att de syns och att växtrötter inte spränger sönder dem. Det avröjda materialet tas bort från lämningarna. Göteborgs Stadsmuseum kan lämna närmare instruktioner för de arbeten som ska utföras på själva kulturlämningen. *Se faktablad om stengärdesgårdar*

2:8 Anläggande av gång- och ridvägar

Vägen ska anpassas efter befintliga förhållanden. Bredden ska normalt vara 2 m, för uppbyggnad av väg se blad **N2** och **N3**. Planering av vägsträckningen ska ske i samråd med naturvårdshandläggare. Speciella arbeten som broar, trappor, räcken m.m. anpassas till omgivningen. Små lätta maskiner, som är anpassade till vägbredden och de naturliga förhållandena, ska användas för att ge så små skador som möjligt.

Träd med större diameter än 15 cm i brösthöjd som står inom 0,5 m på vardera sidan om gångvägen avverkas och stubbarna tas bort. Gallring och röjning av täta bestånd med träd och buskar bör ske inom 5-10 meter från vägen för att öka genomsiktligheten och den upplevda tryggheten för användarna. Om vägen dras utmed ett bryn (buskar av varierande slag) ska brynet sparas. *Se faktablad om bryn*

Vägens yta ska normalt ligga 15 cm över befintlig mark. Schakt i rotzonen för träd som skall bevaras utförs för hand så att rötterna inte skadas. Bergschakt skall normalt inte förekomma. Lutar kringliggande mark mot vägen utförs dikesanvisning med minst 15 cm djup under vägens yta. Bäckar och diken kulverteras enligt **blad Ö2** och rensas inom 10 m från trumögat. Slänternas schakt- och fyllnadsytor ska rensas från sten med en diameter mellan 5-20 cm. Därefter täcks slänten med ett ca 5 cm tjockt lager avbaningsjord av samma typ som finns på angränsande ytor. Är nivåskillnaden mellan gångvägens yta och berg i dagen mindre än 15 cm påförs ingen jord, beläggningen dras då istället ända ned till berget.

ARBETSBESKRIVNING FÖR SKÖTSEL- ÅTGÄRDER I NATUROMRÅDEN

blad N1 sid 5/6
2013-10-01

2:9 Skyltning av vägar

Generellt skall så få skyltar som möjligt användas i våra naturområden. ”Positiv” skyltning används så långt som möjligt, förbudsskyltar skall endast användas då ett stort behov finns.

Våra anlagda ridvägar skyltas i första hand med hjälp av små brickor med symbolen ”lämplig ridväg” på hänvisningsskyltar eller små trästolpar. Brickans motiv är en blå häst mot en vit botten och finns även i en större skyltstorlek (25x25 cm). Om ridvägen korsar ett motionsspår kan en bricka eller skylt med ”olämplig ridväg” sättas upp på denna. Motivet har då ett rött streck över den blå hästen med ryttare. I första hand används ”positiv” skyltning som visar var ridning är lämplig.

I trafikmiljöer med större korsande vägar används de runda trafikskyltarna med ”påbjuden ridning” respektive ”ridning förbjuden”. Där ridning ska kombineras med gående och/eller cyklister används trafikskyltar som visar att flera aktiviteter är påbjudna.

Hänvisningsskyltar och informationstavlor skall utformas enligt den standard som anges i blad **N6 och N7**. Vid behov används mindre skyltställ i storlek A4 till A2, det kan gälla t.ex. ordningsregler, naturinformation m.m.

3 ÅTERKOMMANDE ARBETSUPPGIFTER

Arbetena i våra naturområden följer en årlig cykel med röjnings – och gallringsarbeten under vintertid, till våren ställs badplatserna i ordning, under sommarhalvåret pågår slätterarbeten och till hösten sker vägreparationer m.m.

3:1 Badplatser

Åtgärder inför badsäsongen:

Badplatsområdet städas.

Besiktning och städning av bottenområdena utförs med dykare.

Strandområdena rensas från tång och ny sand läggs ut vid behov.

Badstegar som är fastmonterade under hela året besiktigas och repareras vid behov, badstegar som tagits upp sätts ut.

Avspärrningsbojar sätts ut.

Bryggor (flytbryggor) som tagits upp läggs i.

Friluftstoletter ställs ut och fasta toaletter öppnas.

Soptunnor och containers ställs ut.

All utrustning kontrolleras, repareras och kompletteras.

Åtgärder under badsäsongen (15 maj – 15 september):

Daglig städning och tillsyn av badplatsen .

Livräddningsutrustning kontrolleras två gånger per vecka.

Akuta reparationer av lekutrustning, bryggor, badstegar m.m. sker vid behov.

ARBETSBESKRIVNING FÖR SKÖTSEL- ÅTGÄRDER I NATUROMRÅDEN

blad N1 sid 6/6
2013-10-01

Åtgärder vid **badsäsongens slut**:

Upptagning av bryggor (flytbryggor), bojar och vissa badstegar.
Friluftstoalletter tas in och fasta toalletter stängs för säsongen.
Sopkorgar och containers tas in.
Avspärningsbojar tas in.

Efter badsäsongen kontrolleras, repareras och rengörs bryggor och annan utrustning inför nästa säsong

Livräddningsutrustning kontrolleras var fjortonde dag under **vinterhalvåret** (16 september t.o.m. 14 maj). Kontrollen avser att den finns på avsedd plats, är hel och funktionsduglig samt väl synlig.

3:2 Kontroll och upprustning av anläggningar

Belysning längs vägar ska hållas fri från vegetation. Trasiga lampor eller lutande belysningsstolpar rapporteras till Idrotts- och föreningsförvaltningens felanmälan. Friluftsanläggningar d.v.s. trappor, handledare, bänkar, hänvisningsskyltar, anslagstavlor med aktuell karta och information, vindskydd, spänger, broar, kanotövergångar m.m. ska ses över varje vår samt när arbeten utförs i ett område så att de är hela, rena och funktionsdugliga. Trappor, broar m.m. som är belägna i områden med mycket lövskog sopas rena efter höstens lövfall.

3:3 Underhåll av vägar m.m.

Körvägar och avgrusade parkeringsytor hyvlas vid behov och potthål fylls med krossmaterial. Erosionsskador på gång- och ridvägar åtgärdas och nytt slitlager förs på vid behov. Kontroll av vägarna ska ske ca 1-2 gånger/år. Rensning av diken och vägtrummor genomförs vid behov för att förebygga översvämningar samt förhindra att vägar spolats bort. Bäckfåror ska bara rensas från skräp.

3:4 Städning

Städning innebär skräpplockning, borttagning av bildelar, tjuvtippar m.m. i naturen. Skräp transporteras till tipp medan miljöfarligt avfall som elektronik m.m. lämnas på särskilda miljöstationer. Växtavfall som ligger på undanskymd plats åtgärdas i regel inte.

3:5 Skrotbilar

Anmälan av skrotbilar görs till fordonsflytt på Trafikkontoret (tillstand@trafikkontoret.goteborg.se).